

Kijkje in het huis van Nicolaas Verheul in 1737

Hieronder een selectie van wat notaris Swalmius noteerde aan bezittingen bij zijn inventarisatie in het huis na het overlijden van Nicolaas Verheul. Op zijn wandeling door het huis werd hij bijgestaan door de executeurs testamentair Jurianus Wibbert (schoonzoons van Clara Hoppestijnen van Leeuwen) en Adriaan Paulusz. Verheul (neef van de overledene).

Voorgang en 'Zaleth'

Het drietal begon hun tocht door het huis in de 'voorgang'. Hier hingen zes kaarten, een barometer, thermometer en vogelkooitje.

Een deur gaf toegang tot het 'zaleth' (pronkkamer), een royale kamer met veertien stoelen en enkele tafels. Hier vielen 31 schilderijen te noteren, bijna alle uit de 17e eeuw, waaronder enkele werken van nu beroemde meesters zoals Jan Steen, Frans Hals en een doek met een geslacht varken van de Delftse schilder Egbert van der Poel. Verder hing er een paardenmarkt van Gerard Dou, een Italiaans stukje door Jan Bloem, een tabaksroker door 'N.L.R' en twee zeegezichten van Abraham Storck, diverse landschapjes, waaronder één van Beijer en één van ene Van den Bergh en een keukenstuk met vis en een keukenstuk van H.S. (vermoedelijk de Delftenaar Harmen Steenwijck)

Bij de restauratie in 2009 in Chicago van bovenstaand tafereeltje van een boerenschuur door de Delftse schilder Egbert van der Poel (1621-1664) bleek er ineens een geslacht varken te voorschijn te komen op de ladder die in de donkere hoek van de schuur stond.

Saluutschot op een 'zeetje' van Abraham Storck (1644-1708). Geveild in Sydney, 2021.

Keukenstuk met vissen van Harmen Evertsz Steenwijck (ca. 1612-1657).

Kinderkamer

Een tweede deur gaf toegang tot de 'kinderkamer'. Hier een ledikant en bed. Verder stonden er een tinkast met grote en kleine tinnen schotels, een koperen koffiekannet en theekeetel. Aan de muur hingen zeven niet nader benoemde schilderijen.

Slaapkamer

Hierop volgde een 'tweede gang' waar vijf schilderijen hingen. Deze gang gaf toegang tot de 'slaapkamer' waar een ledikant stond met groen wol behangsel. In de wand was een bedstee met groene gordijnen en een rabath erboven (geplooid strook) en een 'secreetkoffertje' in de buurt. Verder stond er een rustbank met een gevlamd matras. Voor de ramen hingen katoenen gordijnen. In het vertrek stonden acht stoelen en een eikenkastje vol linnengoed waaronder tien linnen kussenslopen, tien 'sakneusdoeken', enkele tafellakens, negen servetten en veertien mannenhemden. Op de schoorsteenmantel lag een neteldoek met daarop zes Oost-Indische porseleinen schotels.

'Secreetkoffertje' of 'kamermaak'.

Twee fruitstillevens van de Antwerpenaar Jan Pauwel Gillemans (1618-1675). De linker aangeboden door Galleria Palatina in Italië en de rechter in Museum voor Schone Kunsten in Gent.

Grote kamer

Vervolgens komt de notaris in de 'grote kamer' of de 'beste kamer'. Hier hingen 28 schilderijen: waaronder vier 'fruijtagies' van Gillemans; twee landschapjes van de Delftse schilder Pieter van Asch; een 'wintertje' van Egbert van der Poel; een stilleven van een gedekte tafel met ham; enkele kleine portretjes; een boeren 'gelaghie' en een aantal landschapjes van niet nader genoemde schilders en één met koetjes door Jochum de Vries en een 'freutagie met drie vogeltjes' van de onbekende N. Snellens. En ook enkele bijbelse taferelen waaronder een 'belegering van Jerusalem' en 'Pharaos verdrincken in de Roode Zee'.

Een 'wintertje' van Egbert van der Poel. Geveild in 2018 bij Christie's New York.

Twee doeken van de Delftse schilder Pieter van Asch (ca. 1603-1678). Boven Rijksmuseum, linker in particulier bezit.

Een blikvanger in het vertrek was een grote spiegel met zwarte lijst. Opmerkelijk is ook een perspectiefkast. Verder stond er een 'sakkerdanehoutenkast' (djati hout van Java-teakhout) met snijwerk en zwart ebbenhout ingelegd waarop een groot Oost-Indisch porselein kaststel van vijf stukken. In een linnenkast lagen meer dan tweehonderd gemerkte servetten afkomstig van Clara Hoppstein. Verder veel Japans en Chinees serviesgoed, waaronder 25 tafelborden, 26 theekopjes en 32 theeschotelletjes.

Achtergang

Het gezelschap loopt door de 'achtergang', waar een rek hing met heel veel Chinees serviesgoed, een theerekje met 62 theeschotelletjes en 27 theekopjes, twee rode

Perspectiefkast. Museum Bredius, Den Haag.

trekpotten, verder een spiegel in zwarte lijst, twee geschilderde kindertjes en een Delfts (blauw) scheerbekken.

Grote Keuken

Via deze gang komen ze in de 'grote keuken'. Hier geen potten en pannen, maar een twintigtal boeken met diverse onderwerpen zoals: P.C. Hoofts Nederlandse Historie (over de opstand tegen de koning van Spanje), 't Leeven van de princen van Orange door Montania, De vojage van Linschoten na Oost-Indiën met affgesette platen, Lutherus van de knegtelijke wil, een Bijbeltje in Octavo, een Testament in swart leer en een psalmboek. Verder stonden hier een grote- en kleine geverfde hangootafel (opklaptafels), theetafel, zes stoelen en een tabak-komfoortje met pijp. Aan de muur hingen diverse wijn- en bierglazen in een rek en vier Japanse- en Chinese schotels. Verder een blikken kaarsenlade en zwavelstokjesbakje en een ijzeren tang.

Goudleer Kamer

Hierna komen we in de 'goudleren kamer'. In deze chique kamer met goudleer behang lag een stro matras met rouwlinten bekleed, waarschijnlijk lag Verheul hier opgebaard. Een leunstoel met een groen matras en kussens en twaalf geboende stoelen zorgden voor voldoende zitplaatsen. Ook was er een bedstede en een ledikant met beddengoed. Voor warmte en licht zorgde een ijzervuurhaartje en twee vergulden armlakertjes. Op een geverfde lessenaar lag een bijbel in folio met gouden sloten. Verder stond er een notenhouten kabinet met daarop een blauw Oost-Indische porselein kaststel van vijf stukken en vijf spoelkommen. In dit kabinet veel linnengoed, onder meer 183 servetten, tien tafellakens, zes handdoeken en een partij 'kuijffmutzen'.

Comptoir

Het hierna volgende 'comptoir' was een eenvoudig ingericht vertrek met een toonbank, een tinnen inktkoker en een koperen papierblikje, voetenbank, twee stoelen en een wijnfles met enige wijnglazen.

Kookkeuken

Het laatste vertrek op de begane grond was de 'kookkeuken'. Hier wel veel koperen pannen, ketels en ander kookgerei. In een pottenbank lagen nog meer potten, pannen en kannen. Er stonden vijf stoelen en een geverfde tafel. Bij de stookplaats een blaaspijp, tang, asschop en een oude koperen asketel. Op de schoorsteen zeven Delftse schotels.

Stal

Achter het huis scharrelden drie hoenders en een haan. In de stal hingen twee vleeshaken en een partij spekhaken, samen met een hakblok en -mes waren het nog overgebleven voorwerpen van de vleeshouwerij. (Hoeveel vlees er aan die haken hing, vermeldt zo'n inventaris doorgaans niet. Dat geldt ook voor ander voedsel en gebruiksgoederen.) Verder hing er een rek met Delfts aardewerk en stond er een haverkist, turfbak, bezems, schrobbers en enkele potten en pannen.

PC Hooft's Nederlandse Historiën

en titelpagina van de Voyage van Linschoten.

Goudleer-behang in de Delftsche Schouw in Leiden, vergaderkamer van de commissarissen van de trekvaart tussen Delft en Leiden. Museum Lakenhal, Leiden.

Comptoir in het poppenhuis van Petronella de la Court. Centraal Museum, Utrecht.

Kuijffmuts.

Op de 'turfzolder' boven de stal lag een partij turf en hout en verder wat rommel.

Wagenhuis

Behalve de stal was er ook een wagenhuis met daarin een charetje, een sjees en een tuigje.

Boven voor

Terug in huis klimt het gezelschap de trap op naar boven, waar een 'boomborretje' (schilderij op houten paneel) hing en een kruithoorntje, twee zakpistooltjes en een paar schaatsen lagen.

Op de 'bovenvoorkamer' treffen ze naast een ledikant een oud klavecimbeltje, een rek met een geweer, een snaphaan, een partisaantje, een koperen degen en een rotting met zilveren knop. (Verheul zal dus wel bij de schutterij hebben gezeten.) Verder veel kleren van Clara Hoppesteijn, een zwarte koffer met allerhande lappen stof, pakken met kindergoed, servetten en een tafellaken.

Achterkamer

Via het 'portaal' waar vloermatten lagen en een poppenkastje stond en een plank hing met zes Delftse kannetjes met zilveren lid komen we in de 'achterkamer'. Hier een spiegel in zwarte lijst, een gevefd tafeltje, een mutsenbol, een bedstede met peluw met beddengoed, negen stoelen, een gevefde kast met daarop een Delfts kaststel van drie stukken, twee trekpotten, twee schoentjes en twee dito muiltjes.

In de kast vrouwenkleding van Clara Hoppesteijn, onder meer twintig rokken in verschillende kleuren, een paar manteltjes, twee keurslijven, acht schorten en acht linnen mopmutsen (zachte stoffen muts vaak onder de kin vastgemaakt, voor binnen).

Appel- en kleerzolders en vliering

Tenslotte waren er nog drie zolders en een vliering met veel afgedankte spullen. Op de 'appelzolder' stonden twee blikken fornuizen; een kinderkrebbe; een wiegje; houten melkemmers; stukken oud tapijt; potten en pannen; lege vogelkooien en verdere rommeling.

Op de 'kleerzolder' stond een eikenhouten kast met huishoudelijke voorwerpen; een martemmer (visemmer); putemmer; distilleerketel; vijzel met stamper; een komfoor; een kandelaar en blakertje; een grote lardeerpriem (speknaald); tinnen waterpo en een ondersteek.

Het 'tweede portaal' was een vrij grote ruimte tussen de voor- en achterkleerzolder. Hier stond een boekenkast, enkele vogelkooitjes, een geboend kastje met enig Delfts aardewerk, een dambord, een schoolbord, twee kopere en ijzere strijkijzers, een bedstoofje en een mand met glazen. Op de derde 'achterkleerzolder' stond een groot tafelblad, een grote tobbe, twee ladders, een oud vleeskuipje, een koffietrommel, negen appelkistjes, veertien kleeerstokken en nog wat kleine spullen. Op de 'vliering' tenslotte een partij oud ijzer en 'enige rommeling'.

(De opsomming van de bovengenoemde schilderijen is deels gebaseerd op de boedelbeschrijving van het huis na het overlijden van Elisabeth van Oosten in 1713, die op dat punt gedetailleerder is dan die van 1737, maar ongeveer dezelfde aantallen noemt.)

Sjees, ca. 1825.

Snaphaan. British Library.

Mutsenbol.

Een klavecimbel uit 1644 van de Antwerpenaar Andreas Ruckers.